

PŘÍRUČKA

Lingua+

PRO:

UČITELE JAZYKŮ
VZDĚLAVATELE
DOBROVOLNÍKY

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

LINGUA+

Innovative Language Learning within the framework of practices for socio-cultural inclusion and empathy in adult education.

2017-1-IS01-KA204-026532

Obsah

Úvod.....	4
Kapitola 1	9
Použitá metodika.....	9
Proč přístup Lingua+ dává smysl:	10
Co Lingua+ nabízí:.....	12
Kapitola 2	13
Potřeby a výzvy ve výuce jazyka hostitelské země u dospělých imigrantů: perspektivy interkulturního porozumění.....	13
2.1. Řešení potíží při výuce jazyka hostitelské země.....	14
2.2. Podpora interkulturního porozumění	15
2.3. Mezikulturní porozumění ve třídě.....	16
2.4. Kritické kulturní povědomí ve třídě.....	18
Kapitola 3	21
Inovativní přístup Lingua+.....	21
Kapitola 4	23
Inovativní výukové metody Lingua+.....	23
Výukové metody pro osoby s omezenou gramotností.....	24
Výukové metody založené na vícejazyčném vzdělávání a jazykové diverzitě.....	26
Výukové metody založené na práci s počítačem	27
Výukové metody založené na participaci a spolupráci.....	28
Výukové metody založené na vizuálních aktivitách.....	29
Výukové metody založené na poslechu.....	30
Kapitola 5	31
Závěry a doporučení	31
Inspirativní citáty.....	33
Glosář pojmů.....	35
Bibliografie.....	37

Úvod

"V dějinách se lidé často stěhovali z jednoho místa na druhé. Lidé se snaží dosáhnout evropských břehů z různých důvodů a různými způsoby. Hledají právní cesty, ale riskují také své životy, aby uprchli před politickým útlakem, válkou a chudobou a také za účelem znovusjednocení rodiny, podnikání, znalostí a vzdělávání. Migrace každého člověka vypráví svůj vlastní příběh." EU Agenda on Migration 2015.

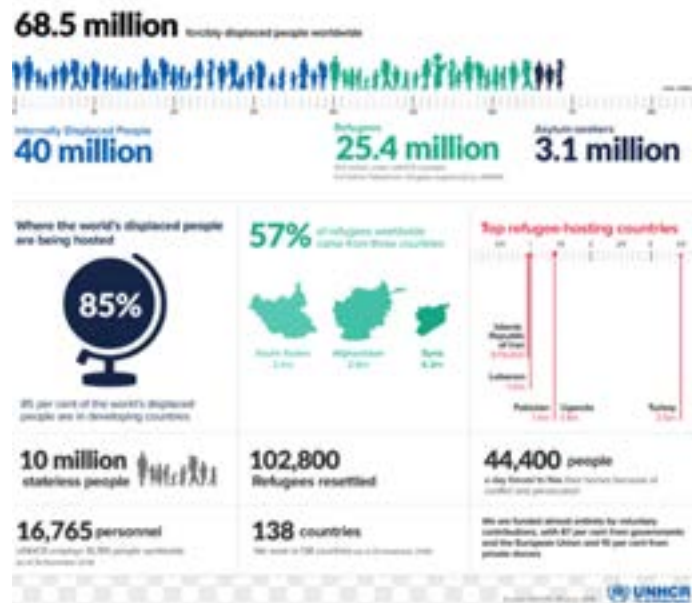
Když byl projekt Erasmus Plus Lingua + poprvé koncipován počátkem roku 2017, Evropa byla roztržena ostrou diskusí o své vlastní identitě, zda by měla být „Pevností Evropa“ nebo „Vítající Evropou“ nebo jakoukoli z možných kombinací. Mnozí aktéři a zúčastněné strany zasáhly do diskuse, která byla zřídka založena na důkazech, ale spíše vedena pocitem nejistoty a dezorientace způsobené vzestupem lidské mobility směrem k evropským břehům: politici, intelektuálové, aktivisté občanské společnosti, sociální, vzdělávací a kulturní pracovníci a samozřejmě všichni občané měli k rozpravě co dodat. Zmatek v Evropské unii a v rámci národních vlád byl velký a byl ještě zhoršen teroristickými útoky v Paříži, Bruselu, Londýně a Nice. Dopad lidské mobility na život občanů EU bude důležitým tématem, zejména vzhledem k tomu, že byl časově spojen s osmi lety hospodářské krize, která postihla zejména středomořské země, které rovněž přijímaly největší počet přistěhovalců a uprchlíků.

Na konci roku 2018, kdy partneři připravovali tuto příručku, zbývaly jen dva roky na měření výsledků strategie EU 2020 a uběhly již téměř tři roky od sdělení Komise Evropskému parlamentu o programu EU o migraci, kde bylo zdůrazněno, že „Evropa by měla být i nadále bezpečným útočištěm pro ty, kteří prchají před pronásledováním, a také jako atraktivní destinace pro talent a podnikavost studentů, výzkumných pracovníků a zaměstnanců. Dodržování mezinárodních závazků a hodnot při zajišťování našich hranic a zároveň vytváření správných podmínek pro hospodářskou prosperitu Evropy a společenskou soudržnost je obtížným vyrovnávacím úkolem, který vyžaduje koordinovanou spolupráci na evropské úrovni.“ Takzvaná „uprchlická krize“ byla způsobena především nestabilitou na Blízkém východě, válkou v Sýrii a neúspěchem demokracie a zvyšováním nerovnosti v subsaharské Africe, rovněž spojenou s devastující ekologickou krizí, která sloužila jako lakmusový test i na samotném projektu evropské integrace, který byl mnohými považován za nejvíce odvážný politický projekt XX. století.

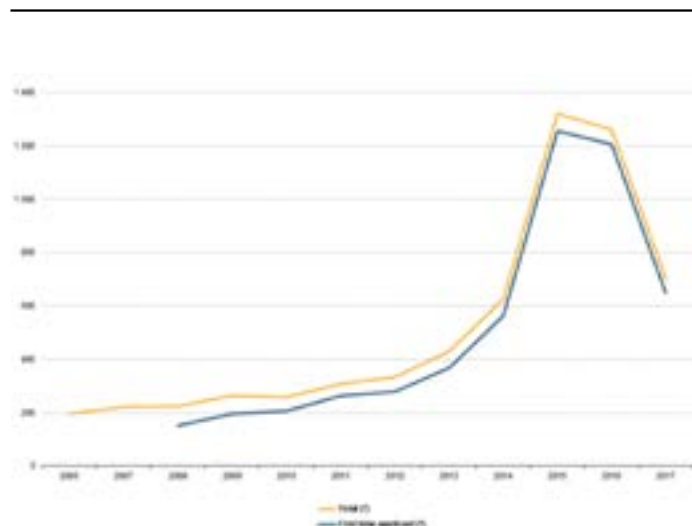
Některé klíčové poznatky o reakci EU na „uprchlickou krizi“ lze shrnout následovně:

- Populistické a pravicové strany úspěšně využily strachu lidí a nedostatku pochopení migračního fenoménu a získaly velkou podporu. Ta se okamžitě projevila v referendu o Brexitu v roce 2016 a patrně bude rozbuškou v nadcházejících volbách do EU v květnu 2019, které změní tvář Evropského parlamentu.
- Evropa jako politický projekt se ukázala jako rozporuplná a protichůdná: země přijaly velmi rozdílné strategie, jak čelit výzvám migrace a vzájemně se obviňují z nedůslednosti nebo dokonce horší (viz francouzsko-italská krize v roce 2018). Zatímco Německo otevřelo dveře syrským uprchlíkům, skandinávské země pokračovaly ve svých důležitých investicích do hostitelských politik, zatímco rakouská, česká, maďarská, italská a polská vláda odmítly iniciativu Global Compact for Safe, Orderly and Regular Migration podporovanou OSN, která následovala Newyorskou deklaraci pro uprchlíky a migranty přijatou Valným shromážděním OSN v září 2016.
- Občanská společnost v Evropě a v terciárním sektoru (mezinárodní tematické sítě, nevládní organizace, sdružení, družstva, sociální podniky, církve na křižovatce veřejného a soukromého sektoru) hrála stále významnější úlohu při poskytování služeb a podpoře integrace přistěhovalců, zejména z vlastního podnětu: zatímco někteří jednotlivci ve společnosti byli podrážděni nebo ignorovali požadavky migrantů, jiní se rozhodli jednat, dobrovolně se angažovat a podnikat konkrétní kroky směřující k začlenění a integraci migrantů a uprchlíků, například nabídkou vzdělání a výcviku.
- Nárok na zaměstnávání vysoce vzdělaných a vyškolených uprchlíků zůstal neoslyšen: zatímco Evropa stárne a existuje naléhavá potřeba mladých a kvalifikovaných pracovníků, univerzity, odborné školy a vzdělávací systém obecně prokázaly nepřípravenost nahlížet na migranty jako možný zdroj, ne jako na problém.
- Občanské vzdělávání a informovanost se ukázaly být velkým poraženým zápasem: ani institucím, univerzitám, výzkumným střediskům, ani médiím se nepodařilo vysvětlit a ubezpečit občany EU o tom, co se skutečně děje, ani o tom, jaká opatření byla přijata k předvídání potenciálních rizik. Projevy nenávisti dramaticky vzrostly spolu s pocitem nejistoty mnoha jednotlivců.
- Migrantí a uprchlíci byli zasaženi vzestupem rasismu a odmítání od občanů EU, aniž by na svou obranu mohli uvést „kontrapříběh“. To je naprosto pochopitelné v důsledku traumatické zkušenosti, jako je útěk z války a zoufalství, o to více, že je třeba uvést, že základním aspektem budoucích integračních strategií by mělo být to, že nikdo nemůže být „integrován“ někým jiným bez úplné spolupráce všech protagonistů. Dezorientovaní uprchlíci by měli dostat příležitost k tomu, aby lépe porozuměli fungování hostitelských zemí a jejich postavení. Prostřednictvím vzdělávání a odborné přípravy by přistěhovalci a uprchlíci podpořili alternativní výklad lidské mobility a pomohli by občanům EU pochopit tento fenomén jako příležitost k udržitelnému a mírovému rozvoji pro všechny.

Níže nabízíme několik příkladů (je jich mnohem více) k lepšímu pochopení současné situace:

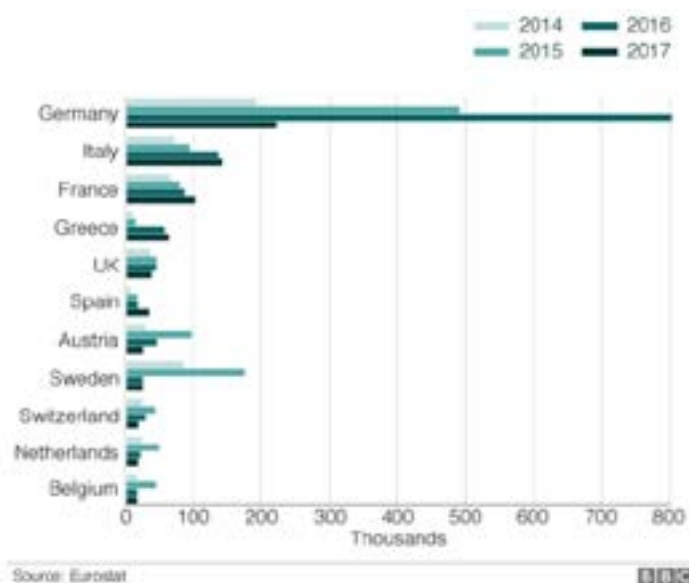

Na naší planetě je téměř 70 milionů vysídlených osob a více než polovina z nich je umístěna ve vlastní zemi. Oproti tomu, co si občané EU obecně myslí, 85% vysídlených osob není umístěno v Evropě ani v jiných západních zemích, ale v rozvojových zemích, zejména v Turecku, Ugandě, Pákistánu a Íránu.

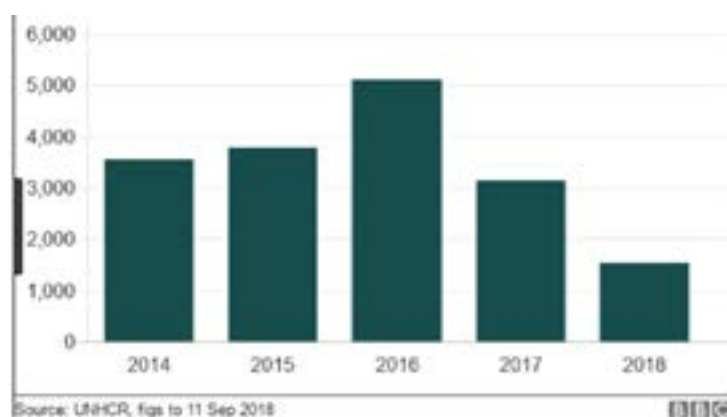
Přiliv žadatelů o azyl v Evropě dosáhl svého maxima v roce 2015 a 2016. Od té doby se počty neustále snižují, ale strach a nepříjemné pocity veřejného mínění vůči hrozbě „invaze“ zůstaly a nadále jsou silným politickým nástrojem některých stran a vlád.

Top 10 EU countries for asylum applications

VEvropě obdrželo nejvyšší počet žádostí o azyl Německo, zejména v roce 2016, ale země jako Itálie a Řecko se kvůli hospodářské krizi a vysoké míře nezaměstnanosti ocitly ve velkých potížích a zároveň nebyly připraveny čelit této výzvě.

Deaths in the Mediterranean

Zatímco Středozemní moře se změnilo na hrůzný hřbitov, veřejné mínění se obrátilo k nenávistným projevům. Evropa rozhodně nedokázala dodržet své sliby a postupovat v souladu s deklaracemi, v nichž se uvádí, že „okamžitou nutností je povinnost chránit osoby v nouzi. Těžká situace tisíců migrantů, kteří riskovali životy, aby překročili Středozemní moře, nás všechny šokovala.“

V tomto komplexním scénáři Lingua+ identifikuje osvojení jazyka hostitelské země jako základní kámen, na kterém lze vybudovat nový dům inkluze, otevřený všem.

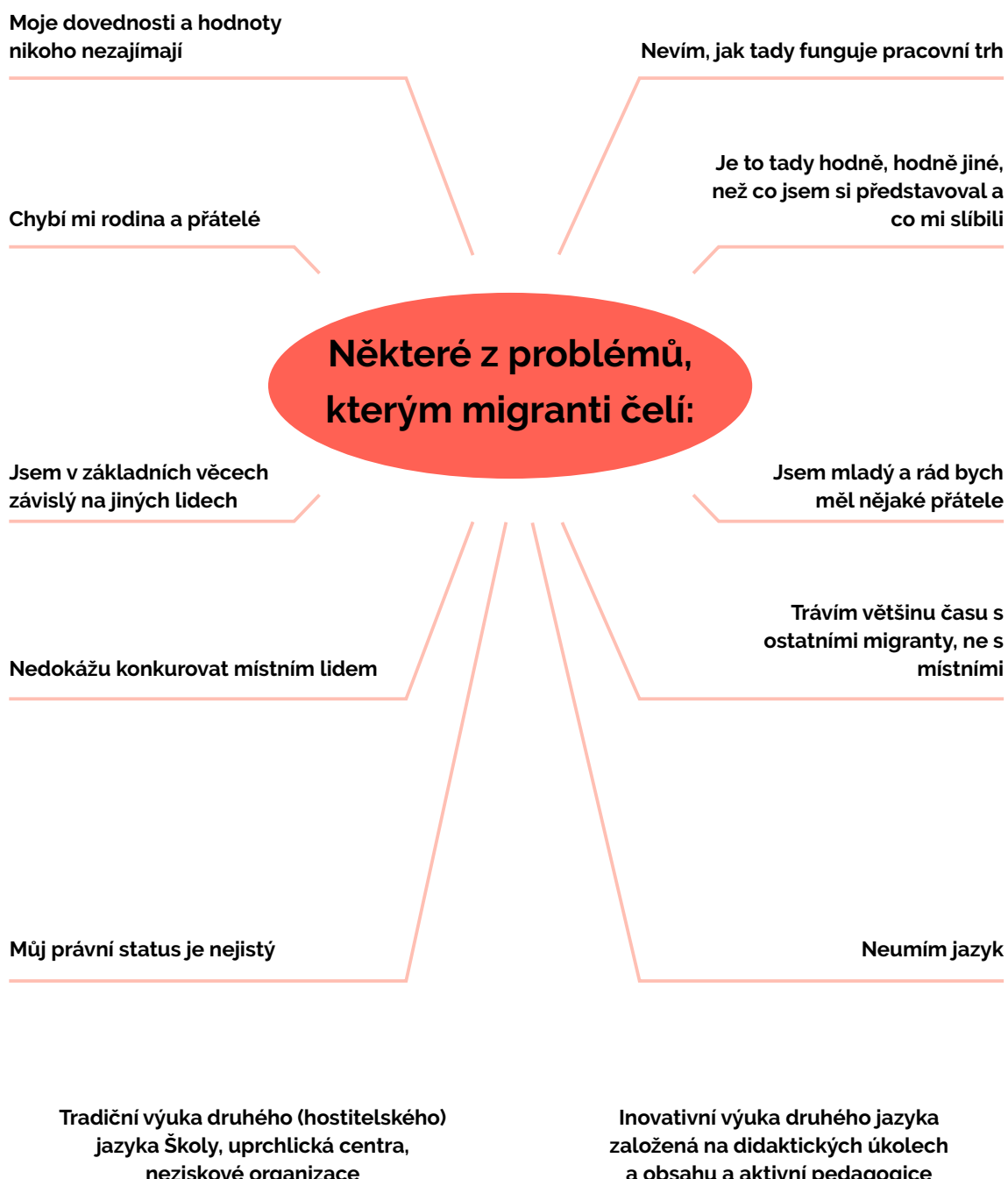
Díky financování programu Erasmus+ nabízí náš projekt vhodnou sadu nástrojů pro sociální pracovníky, aktivisty, učitele, akademické pracovníky, ale i odborníky a zastupitelské orgány, aby rozpoznali a podpořili ústřední roli celoživotního vzdělávání, vzdělávání dospělých a výuky druhého jazyka jako klíčové strategie pro začlenění, integraci a prosperitu migrantů, zejména uprchlíků a žadatelů o azyl. Jak je uvedeno v Manifestu pro inkluzivní učení, který je představen ve výstupu IO1 *Sbírka osvědčených postupů pro začleňování*, proces učení „stává každého občana s jeho/jejím kulturním zakotvením do středu nepřetržitého vzdělávání a uznává rozmanitost přístupů ke vzdělávání a odborné přípravě jako příležitost k podpoře sociální změny a budování Evropy pro všechny od místní úrovně.“

Navíc přístup ke studiu druhého jazyka v Lingua+ prospívá jak učitelům, tak studentům, protože je to spíše obsahově a věcně orientovaný přístup zaměřený na gramatiku, slovní zásobu a syntaxi. Z tohoto důvodu bude v Repozitáři Lingua+, dokumentu Praxe v oblasti sociálního začleňování a Příručce Lingua+ čtenáři umožněno:

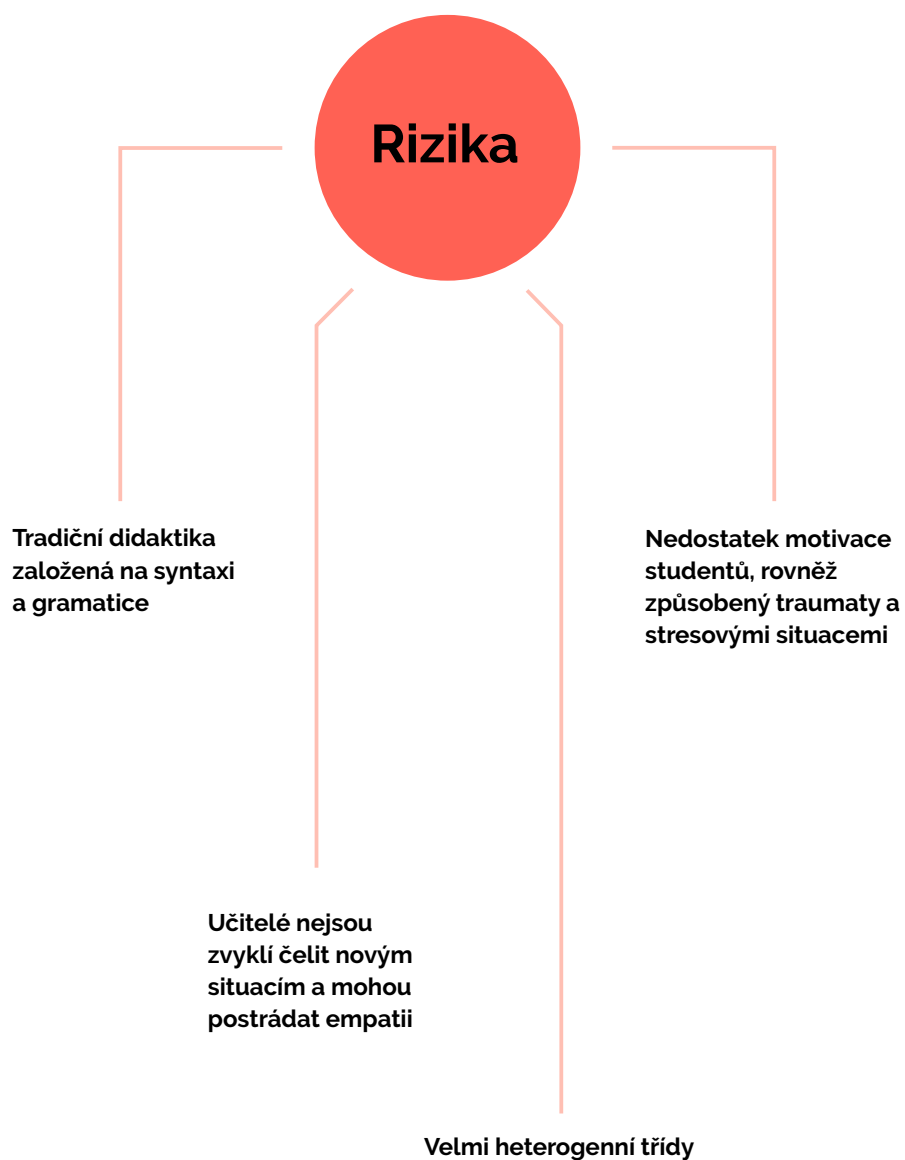
- Sdílet a prohlubovat diskusi o tom, jak může být výuka druhého jazyka prvním krokem k úspěšnému integračnímu projektu migrantů a překlenutí rozdílu mezi původní a hostitelskou kulturou.
- Rozpoznat obrovské bohatství a tvořivost experimentování, kterou přináší výuka druhého jazyka v Evropě se sociálně inkluzivním přístupem, a mít přístup ke stručným pokynům, jak tento druh výuky realizovat.
- Být v kontaktu s metodikami výuky speciálně koncipovanými pro nízké gramotné nebo nigramotné migranty, kteří nemohou číst a psát ani ve svém mateřském jazyce.
- Žít svou zvědavost při hledání více nástrojů a kombinovat je tak, aby byl vytvořen skutečně ad hoc vzdělávací projekt.
- Hledat inovativní metody výuky druhého jazyka a didaktiky připravené partnery na základě vlastních zkušeností nebo zkušeností jiných organizací v jejich dosahu.
- Představit si, jak se mohou učitelé druhého jazyka stát více empatickými a otevřenými inovativním metodikám. Byli by připraveni čelit překážkám, s nimiž se migranti setkávají při studiu, a to především v důsledku dezorientace, nedostatku motivace a kulturní odlišnosti, a věděli by, jak je prostřednictvím aktivní pedagogiky překonat.
- Rozpoznat ústřední postavení žáků, kteří aktivují vlastní kulturní dědictví a životní příběh jako obsah a úkol učit se.

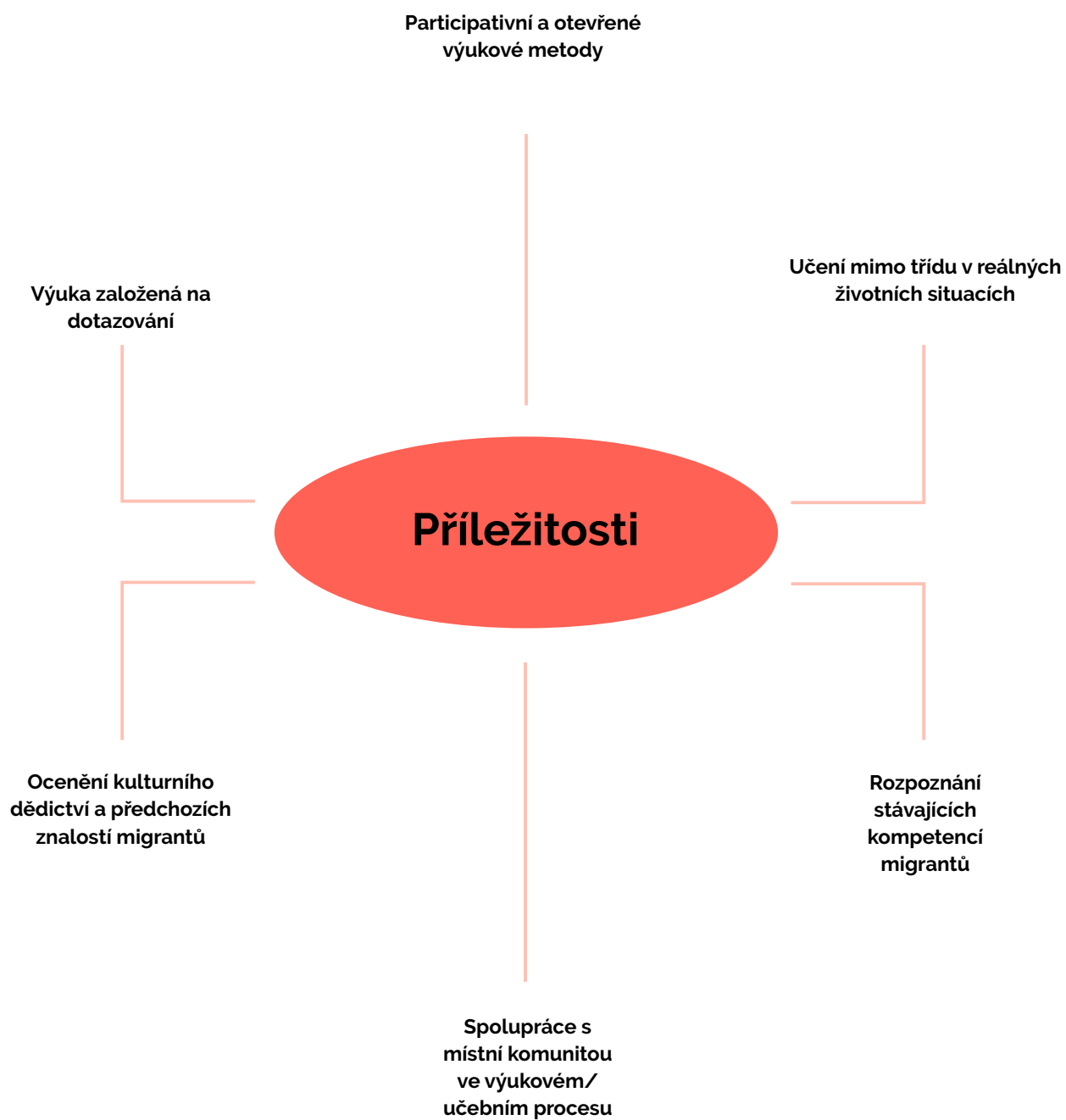
Kapitola 1

Použitá metodika

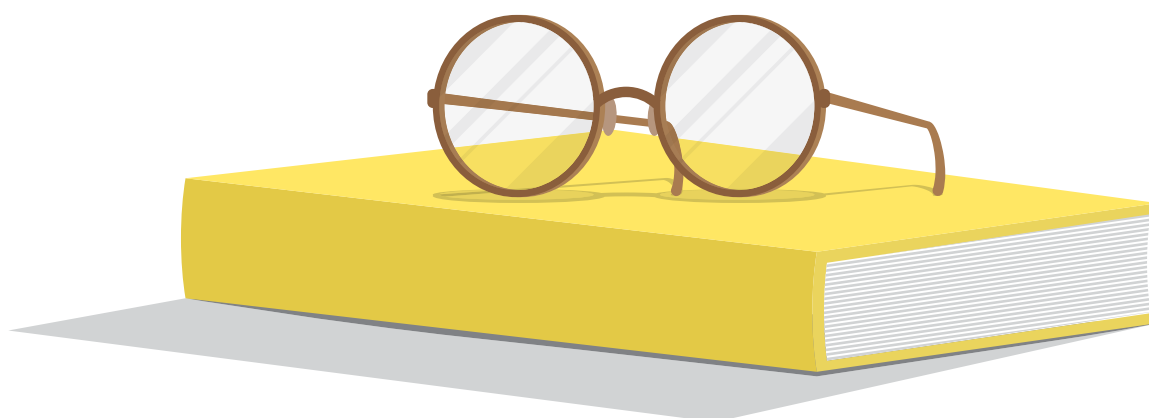
Proč přístup **Lingua+** dává smysl:

Co **Lingua+** nabízí:

Lingua+ Příručka

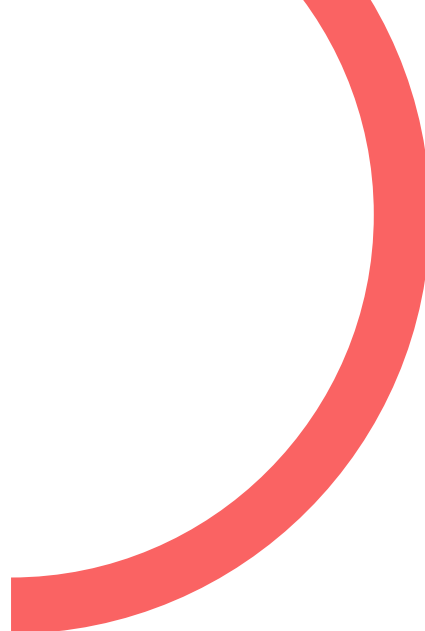
**Soubor stávajících
metod sociální
inkluze**

**Tvorba 15
výukových cest**

**Soubor stávajících
metod výuky
druhého jazyka**

**Piloting výukových
cest v 5 zemích EU**

Partneři projektu doufají, že příručka bude nástrojem pro učení a sdílení a že bude inspirovat učitele, školitele, sociální pracovníky k experimentování s navrhovanými výukovými cestami. Zpětná vazba od těch, kteří by rádi vyzkoušeli výukové metody Lingua+ v rámci svých výukových strategií, bude více než vítaná. Díky tomu získáme další pohledy a znalosti o klíčovém tématu.

Kapitola 2

Potřeby a výzvy ve výuce jazyka hostitelské země u dospělých imigrantů: perspektivy interkulturního porozumění

Význam rozvíjení mezikulturního porozumění ve třídě a začlenění konceptů globálního občanství do výuky jazyka hostitelské země se v mnoha vzdělávacích organizacích zvyšuje, přičemž učitelé a pedagogové mají za úkol určit adekvátní vzdělávací cíle a měřit dopad svých vzdělávacích akcí. Kombinace znalostí, dovedností, postojů a výsledných aktivit důležitých při rozvoji interkulturního uvědomění znamená, že jejich definice je složitým, nikoli však nemožným úkolem.

Mezikulturní a pozitivní psychologie může být užitečným návodem pro rozvoj podpůrných strategií, které by odpovídaly různým potřebám a výzvám v oblasti jazykového vzdělávání L2 pro dospělé přistěhovalce. Pozitivní psychologie je založena na víře, že jednotlivci se musí zaměřit na své stávající silné stránky (spíše než na své slabiny), aby dosáhli dlouhodobé a pozitivní změny. Uplatnění tohoto přístupu se jeví jako rozumná volba pro výuku L2 pro dospělé přistěhovalce.

2.1. Řešení potíží při výuce jazyka hostitelské země

Multikulturní třída 21. století přináší učitelům jazyků nové výzvy, protože výuka jazyků nezávisí pouze na metodě výuky, ale také na sociokulturním a politickém kontextu, ve kterém probíhá jazykové vzdělávání, na různých typech žáků (věk, sociální a ekonomické postavení) a na ochotě žáků učit se. Níže uvedený seznam představuje vybrané problémy, které by učitelé jazyků měli znát dříve, než zahájí svoji pedagogickou činnost.

- **Rozmanitost publika:** Dospělí studenti z řad přistěhovalců a jejich kulturní, socioekonomické, jazykové a akademické zázemí jsou velmi různorodé, a proto mají různé vzdělávací zkušenosti, přístupy k učení a potřeby. Tento fakt je zdrojem dalších obav nad rámec faktorů, které „tradičně“ rozdělují „obecnější“ místní osazenstvo, jako je emocionální rozmanitost studentů, intelektuální rozdíly, motivace, technologické dovednosti a znalosti.
- **Tematická výuka jazyka:** Efektivní znalost jazyka neznamena pouze seznámení se s jeho slovní zásobou a gramatikou, ale též schopnost jej používat pro každodenní komunikaci. Učitelé proto potřebují poznat a porozumět každodenním problémům, s nimiž se studenti setkávají a které mohou zahrnovat sociální otázky, zdravotní péči, bankovníctví, zákonná práva atd.
- **Výuka (učení) jazyka:** Otázka volby jazyka, ve kterém by měla být třída vyučována, zůstává otevřená. Většina studentů z řad dospělých příchodů může komunikovat pouze ve svém rodném jazyce (jazycích). Mnoho studentů nemá žádné zkušenosti s výukou cizího jazyka, a proto je vysvětlování složitých a abstraktních myšlenek (včetně maliřských činností, zvukové imitace nebo pantomimy), kdy používají výhradně první jazyk, velmi obtížným úkolem.
- **Řešení citlivých otázek:** Učitel jazyků příchodů dospělých je často v centru kulturní výměny, při níž zahrnuje do výuky myšlenky a přesvědčení studentů, které nemusejí nutně být uznávány jako norma v kultuře učitele. Vyjádření zvědavosti, úcty, uznání a ocenění ostatních zemí a kultur je dobrým základem pro odpovídající reakci na tuto výzvu.
- **Porušení negativních společenských norem:** Sociální normy jsou základem sociální interakce s ostatními jedinci. Nemají-li dostatek informací o sociokulturním životě ostatních, některé skupiny nově příchodů se mohou stáhnout a následně izolovat od okolní společnosti. Sociální normy a mezikulturní porozumění jsou úzce spjaté, protože jsou formovány prostřednictvím sociálních norem osvojených díky neustálým interakcím v rámci společnosti, ve které člověk vyrůstá. Při přechodu z jedné společnosti do druhé se mohou sociální normy značně lišit a je nezbytné pochopit, že existují rozdíly. Pro efektivní výuku jazyků je nezbytné poskytnout studentům ve třídě návod, jak se v novém prostředí zorientovat.

2.2. Podpora interkulturního porozumění

Abychom pochopili termín mezikulturní porozumění, je důležité porozumět pojmu „kultura“, který odkazuje na sdílené přesvědčení, postoje a praktiky, které jsou získávány a předávány ve specifické populaci lidí.

Kultura zahrnuje jazyk, náboženství, kuchyni, společenské návyky, hudbu a umění, vzorce chování a interakce a kognitivní konstrukty, které se lidé učí prostřednictvím socializace. V této kapitole pojem kultura označuje skupiny a komunity, které sdílejí zkušenosti ve třídě a na pracovišti a utvářejí způsob, jakým lidé vidí a chápou svět. Tyto skupiny mohou být definovány podle pohlaví, rasy, sexuální orientace, ideologie, národnosti, náboženství, povolání, jazyka atd. Kulturní rozdíly se obecně projevují v tom, jak komunikujeme, přistupujeme k učení, řešíme konflikty, činíme rozhodnutí nebo dokončujeme úkoly. Interkulturní porozumění se týká hlubokých sociokulturních rozdílů chápaných jednotlivci nebo skupinami, mezi něž patří:

- Sociální postavení a status (obsahující, ovšem nikoli omezené pouze na etnickou příslušnost, rasu, náboženství, věk, rodovou identitu a projev, tělesné nebo duševní postižení, sexuální orientaci, socioekonomickou třídu, migrační status, jakož i akademickou, pracovní či profesní pozici).
- Kulturní historie, tvůrčí postupy a přesvědčení různých sociálních skupin.
- Dynamické mocenské vztahy, které utvářejí interakce mezi „dominantními“ a „nedominantními“ kulturami, včetně nedostatků zjištěných v rámci těchto vzájemných vztahů.

Být schopen mezikulturního porozumění znamená mít schopnosti potřebné k ocenění a otevřenosti různým formám sociální a kulturní rozmanitosti. To zahrnuje schopnost ocenit sám sebe, schopnost uvědomovat si hodnoty jiné než vlastní, schopnost komunikovat napříč kulturními rozdíly a schopnost kultivovat smysluplné sociální vztahy napříč kulturně odlišnými skupinami. Kombinace povědomí, postojů a mezilidských schopností (kulturní znalosti, interkulturní komunikační dovednosti a dovednosti budování vztahů) je to, co nazýváme „interkulturní plynulost“.

2.3. Mezikulturní porozumění ve třídě

Schopnost interkulturního porozumění ve třídě se zaměřuje na podporu žáků při rozvíjení znalostí, dovedností, chování a postojů, které umožňují jednotlivcům ocenit a respektovat ostatní členy různých komunit a kultur. Vývoj této schopnosti se skládá ze tří částí:

- **Uznání kultury a rozvíjení úcty** zahrnuje schopnost identifikovat, pozorovat, popsat a analyzovat sofistikované charakteristiky vlastních kulturních identit studentů. Při zkoumání kultury a kulturní identity studující zkoumají a srovnávají kulturní znalosti, přesvědčení a postupy a rozvíjejí úctu ke kulturní rozmanitosti.
- **Interakce a empatie s ostatními** zahrnuje rozvoj dovedností, jako je vztah k různým kulturám a přesuny mezi nimi díky zapojení se do různých kulturních skupin. Tento přístup zvyšuje hodnotu interkulturního učení v kontextu, který může být osobní, virtuální nebo zprostředkovaný. Žáci komunikují napříč kulturami, zvažují a rozvíjejí několik perspektiv a vciňují se do ostatních.
- **Reflexe mezikulturních zkušeností a převzetí odpovědnosti** zahrnuje rozvoj schopnosti žáků zpracovat nebo přemýšlet o smyslu zkušenosti jako základního prvku interkulturního učení. Studenti uvažují o mezikulturních zkušenostech, zpochybňují stereotypy a předsudky a zprostředkovávají kulturní rozdíly.

Každá společnost se skládá z lidí z různých sociálních prostředí, proto jsou interkulturní kompetence důležité pro všechny členy společnosti. Je důležité mít na paměti, že výuka interkulturních kompetencí není o proměně toho, kdo je student, ale o vytváření povědomí, porozumění a tolerance k podobnostem a rozdílům, které existují mezi lidmi. Než budeme povzbuzovat k uznání a rozvíjení úcty ke kultuře druhých, k interakci a empatii s ostatními, k reflexi mezikulturních zkušeností a k převzetí odpovědnosti za svou roli v interkulturním setkání, musíme definovat a pochopit interkulturní kompetence.

Interkulturní kompetence jsou více než jen znalosti o kultuře, jazyce, historii a dalších aspektech jiných zemí, protože zahrnují schopnost jednat a převzít iniciativu.

Mezikulturní kompetence ve vzdělávacím kontextu zahrnují schopnost:

- komunikovat;
- interaktivně využívat výpočetní techniku;
- nahlédnout situaci očima jiného účastníka;
- stát se součástí nových skupin a spolupracovat s lidmi z odlišného prostředí;
- jednat nezávisle a adekvátně reagovat ve složitých a nepředvídatelných situacích;
- porozumět vzájemnému ovlivňování a účinkům, kterými na sebe lidé z různých kultur působí při vzájemném setkávání a komunikaci.

2.4. Kritické kulturní povědomí ve třídě

Rozvoj mezikulturního porozumění také zahrnuje rozvoj kritického kulturního povědomí, které je nezbytné pro překonání negativních stereotypů, nadměrných zevšeobecňování a omezujících přesvědčení. Michael Byram (1997, 2012) prokázal význam kritického kulturního povědomí. Jeho pohled na interkulturní kompetence ve výuce jazyků vychází z pěti dimenzí. Jaké jsou tyto dimenze a jak je lze efektivně realizovat ve třídě?

Postoje a hodnoty jsou nepsaná pravidla naučená v raném věku, kterými žijeme a rozhodujeme se. Žák si není vždy vědom těchto postojů a přesvědčení, které považuje za samozřejmost, a je nezbytné, aby pedagog měl schopnost projevit zvědavost a otevřenost jiným kulturám a věrám. Je také důležité, aby pedagog byl ochoten relativizovat své vlastní hodnoty, přesvědčení, chování a mít schopnost nahlédnout na situaci perspektivou outsidera.

Jak to lze realizovat ve třídě?

Při projednávání témat nezapomeňte zahrnout všechny pohledy a návrhy; můžete použít brainstorming, aby se studenti zapojili do diskusí. Zapojení osob z místní komunity, umožnění vzájemného setkávání, poznávání se a výměny názorů je důležitou součástí mezikulturního porozumění. Ujistěte se, že studenti jsou připraveni setkat se s hosty a zdůrazněte důležitost udržování otevřené mysli, respektování názorů druhých a kladení otázek. Vyučující může požádat studenty, aby přemýšleli o svém přesvědčení o hostitelské kultuře při příležitostech návštěv nebo setkání s místními obyvateli, pokud jde o produkty, postupy a perspektivy.

Dovednosti tlumočení a vztahování popisují schopnost jedince interpretovat, vysvětlovat a vztahovat události a dokumenty z jiné kultury ke své vlastní.

Jak to lze realizovat ve třídě?

Poté, co žáci strávili určitý čas zkoumáním svých vlastních postojů a přesvědčení, mohou se začít věnovat úkolům, které podporují promyšlené a racionální hodnocení perspektiv a postupů souvisejících s kulturou hostitelské země. To může zahrnovat čas na čtení, analýzu nebo interpretaci textů nebo scénářů prezentovaných v ústní nebo vizuální podobě (např. videa, hraní rolí, příběhy a podcasty). Je možné diskutovat o příkladech, kde dochází ke konfliktům v důsledku nedorozumění. Vytvořte scénář (situaci) pro vaše studenty a požádejte je, aby situaci analyzovali. Co se stalo, proč a co navrhují vaši žáci, aby bylo možné tento konflikt obejít či vyřešit? Třída může dostat za úkol změnit konec příběhu tak, aby konflikt byl vyřešen.

Dovednosti objevování a interakce stimuluji schopnost získávat nové znalosti kultury a kulturních praktik a ovládat znalosti, postoje a dovednosti v komunikaci a interakci v reálném čase.

Jak to lze realizovat ve třídě?

Pedagogové by měli vytvářet aktivity, které povzbudí studenty k tomu, aby si v průběhu společné práce na úkolu uvědomovali nové hodnoty a přesvědčení založené na vlastním pozorování. Úkolem pedagogů je vést žáky v procesu objevování, zatímco žáci určují směr vlastního učení. Vyučující by měl vytvořit otevřené prostředí k průzkumu, ve kterém žáci budou moci objevit kořeny svých odsudků nebo stereotypizujících náhledů nezávisle.

Znalosti nejsou specifické pro kulturu, ale zaměřují se na:

- Pochopení fungování sociálních skupin a identit
- Znalosti o sociálních procesech a jejich výsledcích
- Pochopení ostatních lidí a sebe samých
- Pochopení individuálních a společenských interakcí
- Poznání a zapamatování údajů o jiných zemích
- Povědomí a znalosti o auto-stereotypech (na vlastní kultuře)
- Povědomí a znalosti o hetero-stereotypech (kultura druhých).

Jak to lze realizovat ve třídě?

Cvičení, která obsahují brainstorming a interakci mezi různými žáky, jsou účinným způsobem, jak prozkoumat podobnosti a rozdíly mezi kulturami. V této situaci mohou studenti posoudit informace od jiných členů třídy a dozvědět se o jejich původu. Studenti pracují na prezentacích o svých domovských zemích a zvou hosty z místní komunity, aby podpořili kulturní porozumění.

Kritické kulturní povědomí je schopnost hodnotit perspektivy a postupy ve vlastní kultuře a kultuře druhých. Při snaze o kritické zhodnocení jiné kultury musí student získat další čtyři úrovně kompetenci (Postoje, Dovednosti tlumočení a vztahování, Dovednosti objevování a interakce a Znalosti), aby se vyhnul zobecnění a stereotypům.

Jak to lze realizovat ve třídě?

Žákům musí být nabídnuta možnost účinně uplatňovat kritické hodnotící dovednosti. Pedagog musí najít vhodné způsoby, jak podpořit studenty, aby se naučili hodnotit postupy, produkty a perspektivy hostitelské kultury. Studenti musejí mít čas, aby identifikovali a přemýšleli o předem pojatých myšlenkách, úsudcích a stereotypech vůči jednotlivcům z hostitelské kultury. Je nevyhnutelné, že určitý počet předsudků či zjednodušených tvrzení se v tomto rozhovoru objeví. Proto je úkolem pedagoga vést žáky k tomu, aby se zamysleli nad původem těchto předsudečných tvrzení, aby poskytli pomoc při zpochybňování jejich platnosti a aby určili, zda jsou tyto úsudky racionální nebo nezdravé.

Kapitola 3

Inovativní přístup Lingua+

Jak složité může být naučit se druhý jazyk?

Všichni víme, že pro mnoho lidí je to problém. Mnozí se však domnívají, že pokud si migranti neosvojí jazyk hostitelské země relativně brzy po svém příchodu, může za to jejich „lenost“. Tato otázka se dnes často objevuje na animovaných blozích o migraci. Určitě je čas zaměřit naši mysl různými pohledy a směřovat ji ke studiu druhého jazyka: čas na naslouchání a pochopení potřeb různých migrantů pro jazykové vzdělávání hostitelské země a poskytnutí odpovědi vhodnějším způsobem, který odpovídá společnosti založené na svobodě, znalostech a demokracii.

Proč se migranti potřebují / chtějí naučit jazyk hostitelské země? Jen aby zůstali a přežili v nové zemi? Jen aby dostali práci?

Můžeme si představit přístup, který by je vedl ke zvědavosti a zájmu o hostitelskou zemi; tím, že migrantům ukážeme, kdo jsme, představíme naše příběhy, ctnosti a rozpory, najdeme podobnosti a odlišnosti s jejich kulturami, necháme je hovořit o své kultuře a příbězích. Konec konců jejich sny mohou být podobné našim snům.

Jazyková výuka v hostitelské zemi může být podpořena širokou škálou inovativních metod výuky cizích jazyků, jako je celková fyzická odezva (TPR), výuka jazyků na základě úkolů (TBLT), výuka obsahu a jazyka (CLIL), výuka založená na obsahu (CBI) nebo TPR Storytelling (výuka dovedností prostřednictvím čtení a vyprávění nebo TPRS), abychom jmenovali jen několik. Nejdříve však musíme mít na paměti, že učitelé a pedagogové by měli být povzbuzováni k tomu, aby si své třídy přizpůsobili tak, aby odpovídali specifickým potřebám migrantů.

Jedním z velmi inovativních aspektů není pouze zaměření na potřebu migrantů a jejich pokrok v učení, ale také, a co je nejdůležitější, na rozvoji myšlení učitele. Sebehodnocení by mělo učitele povědět o vlastních předsudcích a projekcích toho, co a proč se musí migrant naučit jazyk hostitelské země.

Učitel by měl posoudit jeho schopnost učinit jazykovou třídu prostorem pro zkušenosti s multikulturními znalostmi. Migranté přicházejí s kulturním dědictvím, které má stejnou hodnotu a důstojnost kulturního dědictví hostitelské země. Snaha učitele by pak měla být rozpracována do výzkumu, který umožní rozšíření strategií výuky směrem k vyvolání a rozvoji sociální soudržnosti. Získání jazyka hostitelské země se stává jakýmsi vedlejším produktem odvozeným ze syntézy dynamického zážitku třídy.

Učitel však staví na sociálně inkluzivním pozadí své lekce, aby předal znalosti o slovní zá-sobě hostitelské země, fonémech, lexémech, syntaxi, gramatice, sémantice...

Inovativním prvkem v tomto rámci je naslouchání učitelů, porozumění a respektování instancí praktikantů k jejich názorům na získání jazyka hostitelské země.

Je-li studentem osoba, která chce pouze mluvit a psát jazykem hostitelské země pro zvládnutí základních činností každodenního života, jako je nakupování, řešení veřejných služeb (tj. zdraví, poskytovatelé služeb, škola pro děti), učitel by kládal důraz na možnost objevovat nové výrazy, fráze a slovní zásobu v tomto směru. Divadlo a hraní rolí jsou vynikající nástroje umožňující efektivní, zábavné a socializační učení. Učitelé by si měli být vědomi toho, že žáci chtějí získat jazykové znalosti pro základní komunikaci a neměli by cítit tlak na dosažení dokonalé výslovnosti a gramatiky. Pokud by ve skutečnosti měli tendenci zachovat intonaci svého jazyka, učitelé, ačkoli sami hovoří se správným přízvukem vyučovaného jazyka, by neměli posuzovat jazykové kompetence stejným způsobem jako v tradičních kurzech cizího jazyka.

Místo toho je třeba zvážit některé další faktory, jako je rozvoj potenciálu pro sociální interakci ve společnosti hostitelské země. Učitelé by měli ocenit schopnost migrantů cítit se v pohodě a být aktivní ve svém novém prostředí, jejich stále se rozšiřující porozumění odlišným modelům sociálního chování hostitelské země a schopnost udržet si svou vlastní kulturu (a jazyk) v demokratické a otevřené interakci v novém společenství.

Můžeme tedy jednoznačně rozpoznat posun od typické frontální lekce, ve které je učitel jediným strážcem jazykových znalostí, k novému modelu, který dosahuje jazykového přenosu prostřednictvím kolektivního vzájemného kulturního obohacení (jak pro studenty, tak pro učitele) díky nástrojům sociálního začleňování, na nichž jsou lekce postaveny.

Nástroje sociálního začleňování a jazykové vzdělávání jsou vzájemně provázány a učitelé mohou zjistit, že zkušenosti, které získávají v učebnách „uvnitř a venku“, jsou nesčetné. Učitelé mohou tvořivě navrhnout své plány lekcí čerpáním z mnoha různých oblastí, jako jsou multi-umělecké formy (divadlo, zpěv, tanec, kresba, malba, fotografie, mediální umění...), technologie nebo jakákoli kulturní akce: návštěva muzea, prohlídka místní architektury nebo památek, vaření, natáčení, čtení knih, práce na zahradě, poznávání místních přírodních zákoutí...

Nezáleží jen na schopnosti učit se jazykové dovednosti, ale na širším, celistvém myšlení učitele, na jeho otevřenosti vůči životním problémům účastníků a na skutečných a jedinečných lidských vztazích, díky nimž se výuka jazyků stává posilovačem sociální soudržnosti.

Kapitola 4

Inovativní výukové metody Lingua+

Úspěšná integrace je obecně považována za klíč k maximalizaci příležitostí legální migrace a k co největšímu využití přínosu, kterým může přistěhovalectví přispět k rozvoji EU. Základní znalost jazyka hostitelské společnosti je zásadní pro úspěšnou integraci migrantů v celé Evropě. Mnoho existujících metodik a učebních scénářů však nezohledňuje sociokulturní aspekty jazykového vzdělávání. Jazykové vzdělávání neznamená pouze získání nové slovní zásoby a syntaxe, ale také přizpůsobení se novému kulturnímu prostředí a osvojení prostředků k vyjádření vlastní identity a životních příběhů.

Kritický přístup Lorenza Milaniho a Paula Freireho ke vzdělávání na konci šedesátých let prosazoval, aby jazykové vzdělávání vycházelo z každodenního života, rodiny, práce, komunity, kultury a volného času. Migrantů se mohou naučit jazyk hostitelské země s větší jistotou, pokud mají pocit, že jsou uznány jejich vlastní vícečetné identity. Proto musí být cíle jazykového vzdělávání stanoveny v kontextu multikulturní adaptace a orientace. Tento přístup je ještě vhodnější pro řešení vzdělávacích potřeb žáků s omezenou gramotností nebo bez společného vyučovacího jazyka.

Základem projektu Lingua+ je nalezení vhodných a inovativních metod výuky jazyků dospělých příchodců. Naším cílem je najít postupy, které by migrantům umožnily naučit se jazyk hostitelské země prostřednictvím nejmodernějších metodik a postupů zakotvených v sociokulturním prostředí, které ocení i jejich vlastní jazyk a kulturu. V této kapitole představujeme inovativní metody, nástroje a přístupy pro dospělé migranty, uprchlíky a žadatele o azyl, které:

- jsou v souladu s jejich potřebami multikulturní adaptace a orientace, zejména oslovení studentů s omezenou gramotností a studentů bez společného vyučovacího jazyka;
- reagují na kulturní pozadí studenta (student ve středu dění);
- jsou založené na vícejazyčném vzdělávání a jazykové rozmanitosti;
- využívají participačního přístupu a informačních a komunikačních technologií.

Nazýváme níže uvedené metody a postupy. Pro snadnější pochopení jsme učební cesty rozdělili do hlavních **témat**; některé studijní cesty zde prezentované však odpovídají více tématům Lingua+.

Výukové metody pro osoby s omezenou gramotností

Jazykové vzdělávání založené na úkolech z reálného světa (LP1)

Cílené učení kombinuje metody CLIL (Content and Language Integrated Learning) a TBL (Task Based Learning). S CLIL je stejně důležité učení obsahu a učení se jazyku, zatímco učení založené na úkolech (TBL) je přístup ke studiu jazyků, který podporuje učení prostřednictvím řešení příslušných úkolů. Je to přístup, který může žáka motivovat tím, že ho postaví do reálné životní situace. K naplánování efektivní lekce CLIL musí pedagog pracovat se specifickým konceptem, tématem, dovedností nebo teorií, která má být vysvětlena - nikoliv jen se specifickým aspektem jazyka, který mají studenti ovládnout. Prvním důležitým krokem je zajistit, aby student viděl přímé spojení mezi obsahem nebo tématem lekce a jeho významem pro jeho či její život.

Poznejte své jídlo (LP5)

Tato výuková cesta seznámí studenty s potravinami, které se běžně nacházejí v obchodech, vysvětlí, jakým způsobem se v hostitelské zemi nakupují potraviny a jak dodržovat jednoduchá pravidla pro návštěvu obchodu s potravinami, nákup výrobků a přípravu tradičního jídla hostitelské země. V rámci této výukové cesty se studenti naučí mnoho nových slov a frází, které se týkají orientace na ulici, rozhovorů s prodejci potravin, různých druhů potravin a specifických ingrediencí a nakonec postupovat podle základních kuchařských receptů. Tato výuková cesta učí studenty některé základní dovednosti přežití, které mají v hostitelské zemi mimořádný význam a umožní jim začlenit se do místní komunity tím, že půjdou na exkurzi do obchodu s potravinami se svým učitelem.

Otevřené vzdělávací prostředí: Učím se ve škole i mimo ni (LP10)

Vzdělávací prostředí je rozšířeno mimo jazykovou školu na celou lokalitu a na obrovské úložiště na webu 2.0: toto flexibilní prostředí se zároveň stává vzdělávacím prostředím a arénou, kde se individuální učení okamžitě uvádí do praxe a testuje. Důraz je kladen na učení související s prací a na pomoc studentům při poznávání místní komunity a pochopení místních výrobních areálů a služeb (a osvojení související slovní zásoby a měkkých dovedností) ve městě, kde bydlí. Používají se metody „learning by doing“ (učení se vlastní činností) a otevřeného učení. Pedagog působí jako interkulturní prostředník mezi žáky a aktéry občanské společnosti, aby pomohl studentům získat znalosti a dovednosti týkající se používání jazyka a místních služeb a trhu práce.

Vzdělávací metody založené na životních zkušenostech studentů

Simulace reálných zkušeností migrujících rodičů (LP9)

Tento kurz gramotnosti vede ke studiu základní úrovně hostitelského jazyka a umožňuje účastníkům porozumět a vyjádřit se v kontextu každodenního života. Skládá se z učení vlastní činností tím, že podporuje „poznání toho, jak“, spíše než „vědět, co“, a z kooperativního učení, kde každý žák poskytne skupině své znalosti a dovednosti. Účastníci se společně naučí spolupracovat na dosažení společného cíle. Úkolem učitele v této fázi bude povzbudit a posílit získané poznatky a dovednosti, zaznamenat kritické body a nalézt techniky, jak překonat potíže s učením. Tato výuková cesta je efektivním nástrojem k porozumění místní komunitě a jejím službám, k vytvoření vlastního nezávislého prostoru a autonomie žáka a k vybudování prostoru pro socializaci.

Jazykové vzdělávání prostřednictvím umění a kulturního dědictví (LP11)

Odborníci a pracovníci v oblasti vzdělávání by si měli uvědomit, že VŠICHNI migranti mají talent a potenciál, který může být probuzen při ocenění jejich kulturního zakotvení. Poznání kulturního zázemí (také prostřednictvím historie a životní cesty) každého člověka umožňuje soustředit se na jeho/její vlastní charakteristiky v trvalém a otevřeném dialogu s ostatními. Ocenění původní kultury migrantů zlepšuje přístup ke kulturním institucím a kvalifikovanému vzdělávání s cílem zlepšit vlastní sebeúctu a podpořit lepší pochopení kulturních rozdílů v komunitě. Studenti se budou podílet na individuální a kolektivní práci na projektu s využitím konkrétního uměleckého jazyka, ve kterém uplatní vlastní tradice a zvyky. S pomocí svého učitele získají znalosti a dovednosti o používání hostitelského jazyka a o obecné kultuře.

Výukové metody založené na vícejazyčném vzdělávání a jazykové diverzitě

Knižní klub (LP2)

Knižní klub vytváří prostor ke čtení, vystavení cizím jazykům, setkávání se s lidmi z různých prostředí a sdílení vlastních „příběhů“, kultury a zkušeností. Příběhy poskytují širokou škálu slovní zásoby a gramatiky, zatímco organizované workshopy dávají žákům motivaci pokračovat ve vzdělávání. V klubu rodilí mluvčí čtenářům čtou vybrané knihy v různých jazycích; poté účastníci čtou vybrané knihy z jejich vlastního kulturního prostředí. Nakonec společně v dílně vytvářejí umělecké předměty související s dějem knihy a diskutují o příbězích, které vyprávěli a slyšeli. Prostřednictvím knih program umožňuje studentům, jak domácím, tak imigrantům, rozvíjet pocit sociálního začleňování, posilovat mezikulturní porozumění a poskytuje lidem hrdost na to, že mohou sdílet svou kulturu a jazyk.

Slovní zásoba jazyka hostitelské země díky užívání mateřského jazyka (LP4)

V této studijní cestě je studentům z řad migrantů usnadněn vstup do hostitelské kultury tím, že hledají podobnosti mezi svým mateřským jazykem a jazykem hostitelské země a zároveň si uvědomují důležitost svého vlastního jazyka k tomu, aby se mohli naučit nový jazyk. Jak žáci, tak učitelé provádějí svůj vlastní individuální výzkum a nejlepších výsledků dosahují tehdy, když žáci nejprve prezentují svá zjištění a učitel později doplňuje jednoduché historické a jazykové informace. Na první hodině učitelé zaznamenávají národnosti a mateřské jazyky svých žáků. Pak technologicky zdatní studenti požádání, aby použili počítač k nalezení podobností mezi svým jazykem a jazykem hostitelské země. Studentům, kteří nejsou zdatní v užívání IT technologií, učitel pomáhá s výzkumem a poté prezentují své poznatky třídě.

Výukové metody založené na práci s počítačem

Distanční jazykové vzdělávání – Skype výuka (LP3)

Informační a komunikační technologie (ICT) začaly být široce využívány v mnoha oblastech lidské činnosti, včetně vzdělávání. Skype je softwarová aplikace, která využívá technologii VoIP (Voice over Internet Protocol – přenos hlasu skrze internetový protokol), která umožňuje komunikaci mezi jednotlivci na různých místech. Distanční vzdělávání prostřednictvím Skype poskytuje jak synchronní, tak asynchronní komunikační služby. S webovou kamerou, sluchátkou a mikrofonom mohou mít uživatelé Skype online chat, který umožňuje komunikaci mezi dvěma lidmi nebo ve skupině, což umožňuje komunikaci bez omezení času a prostoru. Právě tato funkce umožňuje využití Skype jako nástroje pro výuku a studium jazyků. Skype usnadňuje komunikační dialog v daném jazyce a umožňuje studentům číst, poslouchat, psát a mluvit. Skype umožňuje učitelům větší prostor ke kreativě a poskytuje studentům lepší přístup k učebním nástrojům.

Využití IT v jazykovém vzdělávání: digitální vyprávění (LP8)

Digitální vyprávění je vzdělávací program, který kombinuje online digitální média s tradičními výukovými metodami. Přestože žáci navštěvují školu, kde je učitel přítomen, praktická výuka tváří v tvář je kombinována s činností zprostředkovanou počítačem. Studenti natočí video (Digital Storytelling) o vybraných tématech na základě jejich individuálních zájmů. Všichni se řídí určitými pokyny učitele, který je přítomen, aby jim během tohoto tvůrčího procesu pomáhal a radil. Natočené příběhy založené na individuálním výběru každého žáka, stejně jako použití prvního jazyka každého žáka, přinášejí do třídy různorodost kultur. Souběžně se zvyšováním jazykových dovedností podporuje tento postup schopnost vidět rozmanitost jako běžnou součást každodenního života a zdůrazňuje myšlenku, že **všichni** jsme vnitřně utvářeni různými kulturními vzorci a zvyky.

Výukové metody založené na participaci a spolupráci

Hledání pokladu (LP6)

V této hře se studenti podle pokynů učitele snaží vyhrát hru tím, že posbírají artefakty, které jsou ukryty v bezprostředním okolí. Žáci kombinují své znalosti tak, aby společně dosáhli stanoveného cíle, což podporuje společné učení a vzájemné učení. Slova v pokynech se stávají zjevnějšími a je snazší se je naučit tím, že jsou uváděna ve specifických kontextech. Dospělí migranti nevidí jazyk jako překážku, ale jako komunikační nástroj, který jim pomáhá dosáhnout jejich cíle a vyhrát hru. Tato hra rovněž buduje týmového ducha mezi členy týmu, kteří si navzájem pomáhají vyhrát tím, že se podělí o své kolektivní znalosti, v průběhu hry se lépe poznávají a sledují společný zájem.

Divadelní jazyková dílna Lingua+ (LP7)

Tato výuková metoda využívá známých cvičení, která používají profesionální herci a divadelníci, aby rozšířili studijní zkušenosti frekventantů jazykových kurzů. Díky hlasovému a pohybovému cvičení dokážete lépe naslouchat, komunikovat a spolupracovat s ostatními. Divadelní rozcvičky, hry, vyprávění a improvizální techniky nabízejí zábavný přístup ke studiu jazyka hostitelské země, který probíhá mimo prostředí učebny, aby bylo možné rozebrat slova, zvuky, nápady, stereotypy atd. V divadelní třídě jsou žáci také vybízeni k tomu, aby přijali svá selhání a chyby. Tato výuková cesta využívá přístup „učení se vlastní činností“ a je to skvělý způsob, jak zvýšit sebeúctu a důvěru, mezikulturní porozumění a spolupráci s ostatními.

Výukové metody založené na vizuálních aktivitách

Vizuální uvažování (LP12)

Vizuální učení pomáhá studentům snadno pochopit obsah tím, že stimuluje představivost a ovlivňuje jejich kognitivní schopnosti pomocí jednoduchých obrázků jako efektivního způsobu uchování informací. Hlavní činností je vytvoření časové osy založené na vlastních životních zkušenostech, hodnotách a přesvědčení a zvýšení slovní zásoby na základě osobních příběhů. Dostatek času je věnován sebereflexi a výběru materiálů (obrázků, barev, textury atd.), což pomáhá přidělit časové ose symbolický význam. Na konci hodinové aktivity každý žák prezentuje svou časovou osu ve společném vyučovacím jazyce. Výsledkem aktivity je: zvýšená slovní zásoba, protože strategie vizuálního myšlení pomáhají žákům pochopit a zapamatovat si význam nových slov; sebevědomý proces učení, který podporuje kritické myšlení; zvýšení kulturní gramotnosti a komunikačních dovedností.

Fotojazyk (LP15)

Participativní fotografie je dostupným nástrojem pro komunikaci a sebevyjádření a lze se jí rychle naučit. Digitální fotografie poskytuje okamžité výsledky a nevyžaduje žádné formální školení, aby se stala efektivním nástrojem pro komunikaci, pozorování a kreativitu. Metodika pracuje s malým počtem účastníků na jednoho instruktora (max. 14 účastníků na instruktora). Každému účastníkovi je poskytnut fotoaparát a je možné provádět několik aktivit: seznámit studenty s použitím a funkcemi fotoaparátu; fotografické rozhovory zkoumající identitu, kulturu a komunitu; účastníci vytvářejí fotografie o své identitě, kultuře a vztahu s komunitou; vyprávění prostřednictvím vytvořených obrazů; zpětná vazba účastníků a reflexe výsledků učení. Důležitá je podpora účastníků v používání fotografie k tomu, aby se naučili druhý jazyk, posílili komunikační kanály a zvýšili svou sebedůvěru.

Výukové metody založené na poslechu

Zvuky, písně a příroda (LP13)

Metodika této výukové cesty je založena na testovaných metodách, jako jsou: přirozené učení, ve kterém jazykový výstup není vynucený, ale může se objevit spontánně poté, co studenti byli vystaveni většímu množství srozumitelných jazykových vstupů; metoda Dogme, což je komunikační přístup, který podporuje výuku bez vydaných učebnic a zaměřuje se spíše na konverzační komunikaci mezi žáky a učiteli; TPR Storytelling (výuka znalostí prostřednictvím čtení a vyprávění, též známá jako TPRS), jehož součástí je pečlivé omezení slovní zásoby, neustálé kladení lehce srozumitelných otázek, časté kontroly porozumění a velmi krátká vysvětlení gramatiky. Metodika se také opírá o umělecké aktivity, jako je hudba, literatura a výtvarné umění. Příkladem aktivit realizovatelných venku či v budově: pozorování flóry a fauny a poslech ptačích písní; hledání a použití předmětů nalezených v okolí k vytvoření uměleckého díla (listy, květy, kameny...); poslech lidových písní; vyprávění krátkých příběhů či básní ve vašem vlastním jazyce.

Poslech: brána k učení jazyka a komunikaci (LP14)

Metodika je založena na poslechových praktikách, ve kterých je naslouchání rozšířeno směrem k poslechu sebe sama, k poslechu druhých a poslechu hudby; a na hudbu jako participativní umění, rozvíjené prostřednictvím poslechu hudby a tvorby hudby. Výuková cesta je určena jak pro účastníky s určitou znalostí jazyka hostitelské země (úroveň CEFR 1, 2), tak pro ty, kteří jazyk neovládají (úroveň CEFR 0). Aktivity mohou být také upraveny pro negramotné účastníky. V rámci lekce studenti poslouchají hudební nahrávku a jejich úkolem je zapamatovat si jedno slovo, které v něm tato píseň inspiruje. Toto slovo převedou do svého jazyka a pokud znají nějaký zprostředkující jazyk, pak i do něj. Instruktor vysvětlí, že neexistují žádná dobrá / pozitivní ani špatná / negativní slova. Instruktor vyzve účastníky, aby se posadili pohodlně, s páteří rovnou a případně se zavřenýma očima. Instruktor přehraje vybranou nahrávku na kvalitním zvukovém zařízení. Po poslechu každý účastník řekne slovo inspirované hudbou. Účastníci prožívají komunikaci a učení se jazyku prostřednictvím motivující a poutavé síly umění.

Kapitola 5

Závěry a doporučení

Migrační vlna, která zaplavila Evropu od roku 2014, vytvořila rostoucí tlak na země EU, aby zavedly postupy, které usnadní začlenění a integraci přistěhovalců do místních komunit. Naučit se jazyk hostitelské země byl a je jedním z hlavních cílů tohoto úsilí.

Učitelé jazyků, kteří poskytují kurzy migrantům, stojí nyní před úkolem učit žáky se rozdílnými a heterogenními charakteristikami (kulturně, ideologicky). Tradiční způsob výuky, který klade důraz na gramatiku a syntaxi, není dostačující k tomu, aby reagoval na okamžité a naléhavé potřeby těchto žáků v oblasti komunikace a vyjádření.

Projekt Lingua+, který chápe specifickou povahu výuky cizích jazyků u migrantů, navrhuje řadu metod a činností, které mohou usnadnit práci jazykového učitele i samotného studenta tím, že činí z učení místního jazyka příjemný, kreativní a zábavný prožitek.

V tomto smyslu získává výuka místního jazyka u přistěhovalců nový význam. Vyučování jazyků se stává nástrojem ke kulturnímu vzdělávání migrantů. Učitel se stává interkulturním prostředníkem. Učitelé, kteří mají jazykovou výuku jako prostředek, jsou vyzváni, aby hráli zprostředkující úlohu mezi nově příchozími a místní společností a nakonec umožnili překlenutí rozdílů mezi civilizacemi a lidmi. V tomto úsilí může učitel kombinovat kreativně inovativní metodiky výuky, jako je učení založené na úkolech (TBL), integrované jazykové vzdělávání (CLIL), obsahově orientovaná výuka (CBI), totální fyzická odezva (TPR), schopnost učit se prostřednictvím čtení a vyprávění (TPRS) s návštěvami muzeí, divadel a koncertů. Tyto aktivity velmi pomáhají nově příchozímu imigrantovi pochopit a cítit místní komunitu.

V reakci na výše uvedené skutečnosti vytvořili partneři projektu sérii 15 výukových metod, které kombinují principy zkušenostního učení s metodickými přístupy jako CLIL a TBL. Výukové metody se vyznačují flexibilitou výuky, protože mohou být aplikovány a přizpůsobeny všem úrovním studentů od začátečníků až po pokročilé. Jediným omezením jejich použití je představitelství učitele.

Pilotní testování těchto výukových metod v partnerských zemích ukázala, že mohou významně ovlivnit způsob, jakým samotní studenti vnímají výuku místního jazyka. Typickým příkladem bylo pilotní testování 4. výukové cesty „Slovní zásoba jazyka hostitelské země díky užívání mateřského jazyka“ na Kypru pro výuku řeckého jazyka. Studenti byli požádáni, aby našli společná slova v rodném jazyce a řečtině. Množství nalezených slov je příjemně překvapilo a vytvořilo pocit, že řecký jazyk, který jim nebyl dosud znám, není tak neznámý, jak si původně mysleli. V jejich přístupu byla patrná pozitivní změna, která následně ovlivnila jejich schopnost učit se tomuto novému jazyku.

Výše uvedená zkušenost potvrzuje předpoklad, že samo vnímání schopností žáka hraje důležitou roli také při učení se jazyku. Učitel jazyka může ve svém vyučování skutečně posílit sebedůvěru žáků-imigrantů, která byla otřesena negativními zkušenostmi s emigrací, ztrátou toho, co migranti považovali za stabilní body v životě, a rasistickými postoji, se kterými se setkali u některých místních obyvatel.

Kromě posilování sebedůvěry posiluje učení se místního jazyka také socializaci žáků díky tomu, že se setkávají ve třídě s ostatními migranty, se kterými mají společné zkušenosti. Kromě toho, jestliže jsou vzdělávací aktivity prováděny v rámci místní komunity, mají migranti možnost lépe poznat místní obyvatelstvo. Učitel může prostřednictvím navrhovaných výukových cest projektu rozvíjet týmovou práci a kooperativní dovednosti a vytvářet podpůrné prostředí, které umožní zahájení léčebného procesu pro migranty.

Mezi další překážky při učení místního jazyka, které migranti ze třetích zemí často uvádějí, patří nejistota, kterou cítí, pokud jde o jejich postavení nebo přání přejít do jiné země než je ta, do které dorazili. Například Řecko, Kypr a Itálie jsou většinou migranty vnímány jako přechodné zastávky v úsilí o dosažení zemí v severní Evropě. Učitelé jazyků musí najít řešení, jak překonat takové překážky, které by mohly bránit studentům v jejich ochotě učit se místní jazyk. Kladením důrazu na rozvoj dalších dovedností, které si žáci mohou osvojit v průběhu jazykového vzdělávání, např. občanské dovednosti, seznámení se s evropskými hodnotami a kulturou, práce s počítačem při distančním vzdělávání, učitelé mohou podpořit zájem a úsilí studentů ovládnout jazyk hostitelské země. Dovednosti, které si migranti osvojí v procesu učení, budou užitečné v jakékoli zemi, do níž se v budoucnu vydají.

Vzhledem k tomu, že učitelé jazyků musí ve své práci s migranty čelit četným problémům, je nezbytně nutné vytvořit pro ně podpůrnou síť a poskytnout školení o tom, jak mohou lépe řešit výzvy, kterým čelí. Projekt Lingua+ nabídne takové školení v dubnu 2019 na Kypru. Učitelé jazyků budou mít možnost získat informace o produktech projektu, účastnit se tvůrčích činností, ale především diskutovat a vyměňovat si zkušenosti, osvědčené postupy a metodiky výuky migrantů v místním jazyce. Nechť je toto školení začátkem sítě Lingua+ Teachers Network!

Inspirativní citáty

"Je důležité si uvědomit, že diverzita v prostředí učebny je obohacující, a to jak pro studenty, tak pro nás, učitele a pedagogy. Diverzní prostředí je bohaté na možnosti výuky a učení. Přemýšlejte o tom. Dar rozmanitosti je tady pro všechny!"

Martina Kurowski

Pedagogická fakulta, Obor sociální pedagogika, vzdělavatelka

"Schopnost nahlédnout na skutečnost z více úhlů je nezbytné pro pochopení neviditelných sil, které formují rozhodnutí, jež činíme. Pojdme si uvědomit neviditelné aspekty kultury, stejně tak jako její vnější znaky. Ani my – učitelé cizinců – bychom neměli zapomínat: aby byla výuka v kulturně rozmanité třídě efektivní, musíme nejprve znát a pochopit svou vlastní kulturní identitu."

Marek Lollok

Pedagogická fakulta, Obor Sociální pedagogika / vzdělavatelka

"V naší učitelské praxi musíme umět pochopit, uvítat a zhodnotit alternativní názory na kontroverzní otázky spojené s rozmanitostí, ale zároveň bychom se měli vyhnout přehnaným zdůrazňováním rozdílů. I když je důležité si odlišnosti uvědomit, neměly by být stálým zdrojem pozornosti."

Anna Neoralová

PELICAN, Učitelka češtiny jako cizího jazyka

"Studium jazyka hostitelské země by nemělo být imigranty vnímáno jako dodatečná zátěž, ale spíše jako účinný nástroj k řešení praktických problémů."

Z Lingua+ workshopu ve Florencii

"Poslech je pilířem jakéhokoliv učení a jakékoliv komunikace."

Teresa Dello Monaco

vzdělavatelka

"Věřím, že nejdůležitější věci při vzdělávání dospělých studentů je důvěra ve studijní skupině. Příjemné prostředí a dobré vztahy ve třídě vedou k vynikajícím výsledkům".

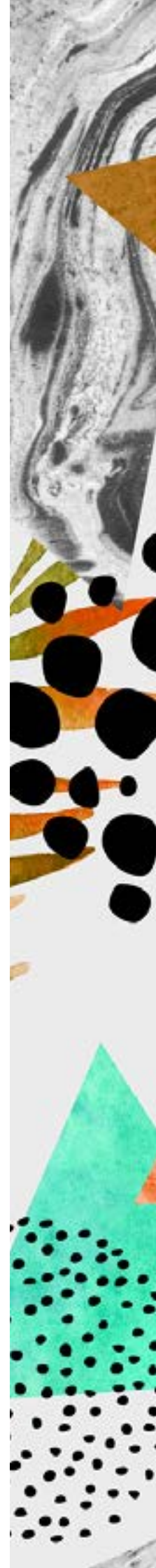
Sara Scudero

lektorka italštiny jako druhého jazyka

"Důležitým počinem, který jsme ve studijní skupině učinili, bylo sdílení okamžiků soudržnosti. Nápadem studentů bylo přinést nějaké typické jídlo ze svých zemí, o přestávkách ochutnávat cizokrajné sladkosti a mluvit spolu taky mimo lekce."

Sara Scudero

lektorka italštiny jako druhého jazyka

“

“Jsem Rumun, co žije 15 let na Sicílii v Itálii. Nyní ji nazývám svým domovem.”

Arsinte Livia Maria

účastník workshopu v Itálii

“Tato výuková metoda (učení se slovní zásoby hostitelské země za využití mateřského jazyka) mi pomohla lépe porozumět významu řečtiny. Studenty metoda taky překvapila, jelikož si díky ní uvědomili, že pro ně řečtina není zcela cizím jazykem. Při studiu pocítovali určitou obeznámenost, zejména díky tomu, že jejich mateřský jazyk sdílí slovní zásobu s řečtinou.”

Yianna Papatryfonos

lektor řeckého jazyka

“Nikdy jsem nevyužíval hravé aktivity pro výuku řeckého jazyka dospělých. Velmi inspirující!”

Yianna Papatryfonos

lektor řeckého jazyka

“Miluji tuhle píseň. Slova opravdu vycházela z nás, z toho, co máme hluboko uvnitř. Najednou bylo snadné sdílet stejné pocity... mimo náš jazyk.”

Bhanu Patel

účastník workshopu v Londýně

”

Glosář pojmů

- **Vzdělávání dospělých:** termín vzdělávání dospělých pokrývá celou škálu formálních i neformálních vzdělávacích aktivit – jak obecných, tak odborných – jimiž prochází dospělí po ukončení povinné školní docházky, případně další odborné přípravy.
(Definice vzdělávání dospělých v Evropské unii, jak je uvedeno v usnesení Rady z roku 2011)
- **Aktivní učení:** přístup ve vzdělávání, který zastává aktivitu studentů ve vzdělávacím procesu, budování jejich znalostí a porozumění v rámci reakcí na podněty, které jim poskytuje jejich učitel.
- **Kooperativní učení:** organizovaný a strukturovaný způsob učení ve třídě, za využití menších skupin studentů s cílem větší podpory studia a docilení jejich vzájemné soudržnosti. Studenti dostávají úkol a na jeho splnění pracují společně jako skupina. Každý jednotlivec má odpovědnost za část úkolu, úspěch je tedy závislý na každém členu skupiny. (Study.com)
- **Integrovaná výuka předmětu a cizího jazyka: (link to Lingua+ LP Book – CZE)**
- **Kultura:** způsob života, zejména obecné zvyky a přesvědčení určité skupiny lidí v určitém čase. (Cambridgeský slovník)
- **Kulturní povědomí:** porozumění kulturním rozdílům mezi lidmi z jiných zemí nebo z jiných prostředí, zejména rozdíly v postojích a hodnotách. Kulturní povědomí a vyjadřování „je jednou z osmi klíčových kompetencí, které tvoří referenční nástroj, který mají členské státy EU integrovat do strategií a struktury v kontextu celoživotního vzdělávání. (Anglický slovník Collins)
- **Kulturní identita:** Definice skupin nebo jednotlivců (samotných nebo jiných) z hlediska kulturních nebo subkulturních kategorií (včetně etnicity, národnosti, jazyka, náboženství a pohlaví). Z hlediska stereotypu je toto vymezeno rozdíly nebo jinakostí. (Oxfordreference.com).
- **Kooperativní dovednosti:** mohou být popsány jak chápání toho, jak efektivně spolupracovat s ostatními lidmi s cílem dosažení společných cílů.
- **Občanská kompetence:** znalost základních demokratických principů, včetně chápání společnosti a společenských a politických hnutí, evropského integračního procesu a struktury EU, a společenského vývoje – jak současného, tak minulého. Občanské kompetence také vyžadují dovednosti, jako jsou kritické myšlení a komunikační dovednosti, a schopnost a ochota konstruktivně se podílet na veřejném dění, včetně rozhodovacího procesu prostřednictvím hlasování. Jako nedílná součást občanských kompetencí je také uváděn pocit sounáležitosti ke společnosti na různých úrovních, respektování demokratických hodnot a rozmanitosti a podpora udržitelného rozvoje.
(Evropský rámec pro klíčové kompetence občanství)
- **Formální vzdělávání:** následuje sylabus, a je úmyslný a formální v tom smyslu, že učení je cílem všech činností, kterých se studenti účastní. Výsledky učení jsou ověřovány testováním, případně jinými formami hodnocení. (COE)
- **Globální občanství:** vedení zejména mladé generace k rozvoji znalostí, dovedností a hodnot související s celosvětovou osvětou. Víra, že každý z nás být příčinou změny. (OXFAM)
- **Vzdělávání založené na úkolech z reálného světa:** Studenti využívají technologické nástroje pro splnění cílů, plánování činností, sledování pokroku a hodnotí samotné výsledky, spíše než pouze proces plnění úkolu. (FCIT) (Or add link to the Lingua+ LPs Book – CZE)

- **Identita:** vlastnosti, které dělají někoho nebo něco tím, čím jsou, a čím se liší od ostatních. (Slovník Macmillan)
- **Neformální vzdělávání:** probíhá mimo školní zařízení a vychází z toho, že se student zapojuje do činností, které nejsou spojeny s procesem vědomého učení. Neformální vzdělávání je nevyhnutelnou součástí každodenního života, proto se někdy nazývá učením zkušenostním. Neformální vzdělávání může zahrnovat programy, které přispívají ke gramotnosti dospělých a mládeže a vzdělávání pro děti mimo školu, jakož i programy týkající se životních dovedností, pracovních dovedností a sociálního nebo kulturního rozvoje.
- **Interkulturní kompetence:** schopnost efektivně a vhodně komunikovat s lidmi z jiných kultur. (Slovník Macmillan)
- **Interkulturní plynulost:** schopnost působit, pracovat a komunikovat v komplexních a neustále se měnících multikulturních kontextech. (British Council)
- **Interkulturní pracovník:** Osoba, která umožňuje interkulturní komunikaci, která pomáhá zástupcům dvou různých kulturních komunit komunikovat a vzájemně si porozumět. (IGI GLOBAL)
- **Jazyková akvizice:** nevědomý a přirozený proces učení jazyka u dětí, na rozdíl od vědomého a záměrného studia jazyka. (Slovník Macmillan)
- **Výuka se zaměřením na studenta:** výuka, při které studenti hrají aktivní roli v jejich učení, učitel je spíše poradcem a kolegou než instruktorem.
- **Vzdělávací metoda:** vzdělávací metoda (Lingua+) je sled aktivit, který umožňuje studentovi zvládnout téma v malých krocích. Tento přístup je efektivní, jestliže student potřebuje absorbovat spoustu informací o určitém tématu. Vzdělávací metody mohou obsahovat: lekce, které nabízí výukový materiál z určité oblasti znalostí, kvízy a testy, které by měl student podstoupit a zkoušky, které by měl být student schopen absolvovat.
- **Migrant:** osoba, která se pohybuje z jednoho místa na druhé, zejména za účelem nalezení práce nebo lepších životních podmínek. (Oxfordský slovník)
- **Migrace:** každá osoba, která se pohybuje nebo přesouvá přes mezinárodní hranici nebo uvnitř státu mimo své obvyklé bydliště, bez ohledu na (1) právní postavení dané osoby, (2) zda je pohyb dobrovolný nebo nedobrovolný, (3) jaké jsou příčiny pohybu, nebo (4) délka pobytu. (IOM, Mezinárodní organizace pro migraci)
- **Positivní psychologie:** je psychologické odvětví zabývající se studiem pozitivních emocí a kladných životních zážitků a zkušeností. V centru její pozornosti je také výzkum pozitivních individuálních vlastností a rysů osobností a hledání faktorů, které se uplatňují v pozitivně fungujících společenstvích a institucích. (Psychologytoday)
- **Vícejazyčné vzdělávání:** Rada Evropy mluví o vícejazyčném vzdělávání jako o vzdělávání k rozmanitosti a pluralitě jazyků (a kultur). Přestavuje právo každého studenta, protože jeho hlavním účelem je zajistit kvalitní vzdělávání. (Evropské centrum moderních jazyků Rady Evropy)
- **Uprchlík:** osoba, která byla nucena uprchnout ze své země z důvodu pronásledování, války nebo násilí. Jedná se o osobu, která má oprávněný strach z pronásledování z důvodů rasových, náboženství, národnosti, politického názoru nebo členství v určité sociální skupině. S největší pravděpodobností se nemohou vrátit zpět domů nebo se toho bojí. Válka a etnické, kmenové a náboženské násilí jsou hlavními příčinami osob prchajících ze svých zemí. (UNHCR)
- **Socializace:** proces, kterým si jednotlivci osvojují jazykové znalosti, sociální dovednosti a hodnoty, za účelem přizpůsobení se normám a rolím potřebným k integraci do skupiny nebo komunity.

- **Sociální začleňování (inkluze):** poskytnutí určitých práv všem jednotlivcům a skupinám ve společnosti, jako je zaměstnání, bydlení, zdravotní péče, vzdělávání atd. (anglický slovník Collins)
- **Studium druhého jazyka:** osvojení si druhého jazyka je proces výuky dalších jazyků, vedle jazyka rodného.
- **Sociální normy:** Sociální normy nebo mravy, jsou nepsaná pravidla chování, která jsou považována za přijatelná v určité skupině nebo společnosti.
- **Státní příslušník třetí země:** každá osoba, která není občanem Evropské unie ve smyslu čl. 1 písm. Čl. 20, odst. 1 SFEU a který není osobou využívající práva Evropské unie na volný pohyb, jak je definováno v čl. 20, odst. 1 Smlouvy o fungování EU. (Kodex schengenských hranic).

Bibliografie

1. Byram, M. (1997). Teaching and assessing intercultural communicative competence. Bristol, UK: Multilingual Matters.
2. Byram, M. (2012). Language awareness and (critical) cultural awareness–relationships, comparisons and contrasts. *Language Awareness*, 21(1-2), 5-13.
3. Eurostat. European Statistics. <https://ec.europa.eu/eurostat>
4. Penn State. University Faculty Senate Curriculum Resources. (2011). Glossary
5. Pope, R. L., Reynolds, A. L., & Mueller, J. A. (2004). Multicultural competence in student affairs. San Francisco, CA: Jossey- Bass.
6. EU. European Commission. (2015). Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions. A European Agenda on Migration. Bruxelles: COM(2015) 240.
7. UNHCR. Operational Data Portal. <https://data2.unhcr.org/en/situations/mediterranean>
8. UNHCR. The UN Refugee Agency. <http://popstats.unhcr.org/en/overview>

Find out more at:

<http://linguaplusproject.eu>

<https://www.facebook.com/Lingua-117207495639359/>

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

The European Commission support for the production of this publication does not constitute an endorsement of the contents which reflects the views only of the authors, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.